

Chiar acanonic, spectacolul lui Purcărete cred că este profund beckettian, pentru că el caută o acomodare cu hotarul imprecis al transcendenței revelată, tentație și speranță de neocolit.

Nevoia de a reitera întrebările face ca limita dată ontologic omului să fie mereu sfidată; în contemporaneitatea pe care o traversăm, ca o consecință a rătăcirii sensului existențial și a acceptării acestei situații periculoase, suflul tragic se dizolvă în grotesc. Doar ludicul, jocul neliniștitor de-a teatrul, îl mai poate salva; pare a fi mesajul celor două montări după *Așteptându-l pe Godot* de Samuel Beckett văzute la ediția din acest an a Festivalului Internațional de Teatru Sibiu.

Andreea DUMITRU

GODOT regăsit. O repetiție cu David Esrig

În biserica veche de pe dealul cetății Cisnădioara, într-o seară friguroasă, până târziu spre miezul nopții, am văzut pentru prima dată un spectacol în regia lui David Esrig. *Așteptându-l pe Godot* e o producție recentă (a avut premiera în mai 2006), în care cele patru roluri importante ale piesei lui Beckett sunt interpretate de absolvenți (unii chiar din prima promoție) ai Academiei Athanor. Peter Papakostidis (*Estragon*) și Mirkus Hahn (*Vladimir*) au angajamente profesionale stabile în teatrele germane, iar Daniel Christensen (*Pozzo*) are deja statut de vedetă. Asta nu i-a împiedicat, totuși, să se retragă pentru a putea studia, timp de un an, împreună cu David Esrig, partiturile pe care și le doreau foarte mult, din moment ce propunerea de a juca *Godot* le aparține.

Dar nu despre reprezentația unică din cadrul Festivalului de la Sibiu voi vorbi aici, ci despre repetiția deschisă publicului care a precedat-o doar cu o zi. Un admirabil gest făcut pentru cele câteva zeci de spectatori pe care îi putea primi incinta bisericii, având în vedere că actorii urmau să susțină peste trei ore de spectacol și că aceiași actori abia terminaseră de transportat și asamblat decorul (destul de complicat și neobișnuit pentru un astfel de spațiu) care prevedea un sistem de punți imbricate, montate pe o scenă turnantă!

În urmă cu aproape zece ani, am mai avut șansa să asist la un incredibil atelier de actorie condus de David Esrig, pe tema *Commediei dell'Arte*. Era firesc să aștept cu sufletul la gură și această repetiție. Mi-am dat seama curând că celebra metodă de lucru patentată de regizor, construcția propriu-zisă a fiecărei secvențe, aveau să fie puse în umbră, de astă dată, de reflecția asupra unui text cu încărcătură simbolică în cariera sa. Într-un fel, așteptarea lui *Godot* a însoțit o bună parte din existența lui David Esrig, aproape confundându-se cu intervalul exilului său. Sper să nu greșesc, dar după oprirea abuzivă a spectacolului, regizorul nu a mai reluat pe alte scene piesa lui Beckett (la fel s-a întâmplat cu *Furtuna* de Shakespeare, celălalt text a cărui montare i-a fost interzisă de către regimul comunist). A continuat să mediteze însă asupra a ceea ce el numește „*opera princeps* a teatrului modern“, un summum de „teme și forme care corespund spiritului nostru neliniștit, agresat, terorizat“. Întrebat prin ce anume se deosebește versiunea actuală de cea pe care intenționa s-o pună în scenă încă de acum patruzeci de ani, David Esrig a mărturisit: „Chiar și interzicerea lui *Godot* mi-a îmbogățit concepția despre piesă, pe care am înțeles-o întotdeauna dintr-o perspectivă existențială“.

Foto: Dragoș Spițeru

David ESRIG în timpul repetiției.

Regizorul ne-a mai dezvăluit că în destinul acestui spectacol a cântărit enorm și șansa de a-l fi cunoscut personal pe Samuel Beckett. În 1967, se afla în Berlin, la Schiller Theater, acolo unde dramaturgul își regiza singur *Ultima bandă*. Cum abia primise din țară vestea că i s-ar putea aproba să monteze *Godot*, tânărul Esrig a încercat să obțină permisiunea de a asista la repetițiile autorului său preferat. Nu s-a putut, în schimb, Beckett l-a invitat la o bere, unde au discutat preț de câteva ore despre dictatura din România și despre *Godot*. David Esrig și-l amintește ca pe un om deschis, curios, modest și plin de umor: „marele autor al tristeții a râs cum n-am mai văzut pe nimeni să râdă”.

Se știe astăzi că repetițiile la *Așteptându-l pe Godot* au fost reluate, dar în absența și fără permisiunea regizorului, spectacolul fiind prezentat în 1980, la Sala Atelier a Teatrul Național din București, cu legendarul cuplu de actori Gheorghe Dinică și Marin Moraru, distribuiți de Esrig. Martorii premierei susțin însă că ceva se modificase iremediabil în alchimia spectacolului. O versiune acceptabilă din punctul de vedere al cenzurii nu avea cum să nu afecteze, probabil, structura profundă a acestei piese, „spiritul ei incompatibil cu ideea de dictatură”.

Deși n-am putut scăpa nici noi de senzația unei pierderi ireversibile, orele petrecute la Cîsnădioara în compania lui David Esrig și a actorilor săi ne-au relevat, replică după replică, una dintre cele mai profunde și intense lecturi care pot fi imaginate în legătură cu *Godot*. O viziune teologală, aș putea spune, argumentată solid și ilustrată generos cu secvențe din spectacolul care avea să ne fie restituit integral abia în seara următoare, când aveam să ascultăm textul la căști și nu doar în traducerea regizorului, ci și în lectura sa implicată, ludică, antologică.

Pentru David Esrig, *Godot* este, fără drept de apel, „o piesă sacrală”, care analizează relația omului cu speranța fundamentală a mântuirii, și din această perspectivă – mizanscena sa ne-o spune, de altfel, cât se poate limpede – Lucky (admirabil interpretat, până la uitarea de sine, de Manfred Antesberger) trebuie considerat personajul-pivot. Dar aici nu se concentrează doar „nostalgia după un Dumnezeu real, după un obiect real al credinței”, ci, în același timp, și „ferocitatea” lui Beckett (înrudită cu cea kafkiană) în a exprima cele mai incomode adevăruri despre ființa umană, neîncrederea lui totală în iluziile pe care le întreține aceasta. Relația celor doi „cloșari” e analizată și ea prin prisma balansului neîntrerupt între etajul superior și cel sordid al naturii umane. „La Beckett, susține David Esrig, lucrurile mici și cele fundamentale sunt în legătură continuă. Între o problemă de urinare și una de mântuire, distanța este doar de câteva replici”, ceea ce face din *Godot* o veritabilă „tragedie caraghioasă”. În *Estragon* și *Vladimir*, Beckett descrie tabloul plin de cruzime al omenescului ajuns o ruină, dezbrăcat de orice alte atribute. Regizorul observă că relația celor doi e concepută ca „o mișcare pulsatilă de apropiere–îndepărtare”. *Nimic de făcut* – pierderea speranței, care ne concentrează fără milă împotriva nouă înșine și a celorlalți, alternează, astfel, cu preocuparea de a obține certitudini: „*Mântuirea e un act divin, dar mai ales e un act râvnit de om*”.

Nu știu dacă e cu puțință să recuperez aici ori să rezum, cu precizia necesară, toate formulările memorabile, legendara abilitate a profesorului Esrig de a face perceptibile articulațiile celor mai dificile partituri, așa cum este și această piesă cult a modernității. Lecția de regie de la Cîsnădioara s-a terminat înainte de vreme, sub presiunea unui alt spectacol *Godot* care stătea să înceapă, de astă dată în regia lui Silviu Purcărete, pe scena Teatrului Național „Radu Stanca”. „Anul Beckett” ne încolțea din toate părțile, dar cel puțin ne lăsase răgazul de a-l întrezări pe *Godot* acolo unde n-am fi crezut niciodată că ne-ar putea fi dat să-l așteptăm: în incinta unei biserici de la 1200.